

FINÉ BÁSNĚ

ELEGIE

Se svou láskou k milostné ženě, vzrostlé
jako vzácná bylina v slunné stráni,
narozené pro světlé okamžiky,
od věků stejné;

5 k věčně staré, věčně i mladé ženě,
jejíž gesto z růží je, ze zlata smích
a jež milována chce býti dosud
způsobem starým; —

10 se svou láskou ke kráse nahé, živé,
která slavně promítá tvůrčí rukou
země děj i člověka sny a vášně
do hlubin, k výši;

15 jako bouře srpnová osvěžuje,
s tváře země líčidlo staré stírá,
ale zhanobena jen býti může
pokrytců pláštěm; —

20 se svou láskou k myšlence neprodajné,
beze strachu k důsledkům příčin jdoucí,
jako orli na skalách mávající
perutí volnou,

která ještě rodí se někdy tiše
na ostrovech vzdálených všeho hluku
z chrámů, trhů, sněmoven tekoucího,
zítřejší vítěz; —

25

se svou láskou k činu, jenž velikost svou,
krásu, hrdost, nezištnost zapsal kdysi
ve spěž věčnou, v dějiny cizí davu
jepičích duší, — —

30

oh, jak osamocení, cizí, kletí
jdeme dobou kramářskou, zpustlým žitím,
oh, jak osamocení, cizí, kletí,
zločinci, blázni!

5 Kdes na kopci, jež nová tráva kryje,
 a mezi stromy puklých pupenů
 gotická troska, zkřehlá melodie
 kdys vroucích modliteb a zbožných snů,
 své věže kostru bezhlavou a dutou
 se marně snaží hrdě povznést
 nad zeleň, která záplavou svou vzdutou
 ji hrozí navždy pohřbít, oplésti
 10 svým větrovím, jež vzkvétá, lodyhami,
 jež k ní se upínají hlodavé.

15 Je západ ohnivý. Jak země plamy
 to šlehá za kopcem, že děravé
 zdi věže mají žhavé oči, tlamu,
 jež chrlíc oheň zeje dokořán
 a čelistmi, plnými lomikamu,
 nemůže zavřít kamenný svůj chřtán.
 Tu sešlá kostra obra, že snad vstane,
 si myslí ještě v jarním šumotu;
 však pozdvihá jen před nebem, jež plane,
 20 skrz naskrz prozářenou nicotu
 a opírá ji, vyzáblá a zbitá,
 o chrámu loď, jež dosud pod střechou.

25 Tu netopýr již drobnou kořist chytá,
 a výsměch pisklavý, tu vede svou,
 prázdnými okny hbitě prohání se
 a s novou silou křídly třepotá.
 Nic říci nemohou již hnáty lysé
 a dole šumí píseň života.

U dveří chrámových je hlučno právě,
30 tu rudé vínko šenkýř nalévá,
za stolem jedni sedí, druzí v trávě,
a srdci chvěje sladká obleva.
Ke hmyzu, ropuchám a pavučinám
v tu zpustlou díru soudky postavít,
35 oh, to byl nápad! Sovy prchly jinam,
a zde teď možno při soumraku pít
a hledět na titěrné město dole,
jež zvolna jímá temnota a sen
a pohltí i náměstíčko holé,
40 že kalných světél pár tam zbude jen.

Vtip ohnivý je, nachové jsou city,
chlad vínem se a pláštěm odvrací;
zpod stromů tma se plíží, šepot skrytý:
u nohou žen tu prosí žebráci.

U dveří chrámových mok teče rudý,
45 pod stromy vášeň marně nemučí:
tu staří z měšťanské se léčí nudy
a mladí lásku drží v náručí.
Ke stromu hoch svou tiskne krasavici
50 a jiný svou zas v trávě objímá.
Smích tlumený a šepot, vzdechy nicí.
Oh, jest jich plna vonná jarní tma!

A poslední svit na dívku-li padne,
když splynulý tě mívá temný pár,
55 tu odráží to jeho světlo zrádné
běl nahých prsou a jich plný tvar,
a na nadrech, jež nezakrývá šátek,
vtom blyskne zlatý, ironický kříž...

Tak znepokojí srdce divný zmatek
 a tělo shýbá sladce prudká tíž
 u trosky gotické, jež jako kostra
 padlého obra zvolna zarůstá
 a neslyší van jarní táhnout zostra,
 ni polibek, jenž zvoní o ústa.

ZPĚV NA HOŘE

Na balvan nejvyšší stoupni si nahá,
necht každý z údů tvých zaskví se, hovoře
vznešené kázání na hoře.

Blankyt je hluboký, země je vlhá;
5 ty, bílá a sladká, ty, krásná a mladá,
svatá je tvoje nahota.

Nad modré hvězdy a zelená lada
ejaja! vzkřikni ke chvále života.
Pták pískne radostí, vánek se zachvěje,
10 zažárí světla ručeje.

Ejaja, ejaja!
Život je krása, tanec a veselost.
Ostatní vše je proroků skuhrání,
výdělek kněží, ctnost, která zavání.
15 Ejaja, ejaja!
Vesmír nás pozval na slavnost.

Vesmír je veliký taneční sál
pro skvělé, veselé tanečníky.
Že jsi nám smysl svůj poznati dal,
20 živote, díky!

25 Za rejem rej se věčností řine
 s plamenným sluncem uprostřed,
 v zákonném tanci vine se, plyne
 nesmírný počet a nesmírný let.
30 Co slunce, to tanečník věrný a žhavý,
 bezpočtu tanečnic v objetí drží,
 zlatými prsty k tanci je staví,
 živé i mrtvé vede je
 pro slavné dny a naděje
30 závratnou strží.

 Za rejem rej se věčností řítí
 neznámo odkud a neznámo kam.
 Povel je: v slunečním objetí žítí;
 ostatní vše je hloupost a klam.

35 Sluncí a zemí tanec je bez konce,
 dvanáctá nechodí bítí tu na zvonce,
 kohout zde nevolá k střízlivosti.
 Zhasne-li slunce, jež rozdalo žár,
 je to jen oddech, není to zmar,
40 znovu se obrodí k ohnivosti.
 K souloži plodného šílení
 tanečník najde si tanečnici,
 v objetí strhne ji zapalující,
 zanikne, zrodí se, splyne s ní...
45 a rej se za rejem dá v let
 s plamenným sluncem uprostřed.

 Ejaja, ejaja!
 Vesmír je veliký taneční sál
 pro skvělé, veselé tanečníky.
50 Živote, díky!
 Všecko je z téže pohody,
 z tance jsou všechny porody.

A já jsem veliký král,
neboť jsem s tebou, má sladká a vlahá,
když ses mi dala celičká nahá,
tancoval.

Stokráte si řekneš, jak je sladko v klidu,
 v němž si duch jak řeka na tišině hoví,
 vzdálen velkých vášní bojovného lidu,
 konejšící srdce rozumnými slovy;
 5 v klidu rozkošné a moudré vzdálenosti,
 v čistém vzduchu prostém zvířeného prachu,
 kde jak zpěvné ptáče píseň blaženosti
 jitřní mlze dáš a západnímu nachu,
 ty blázne! —

10 neboť stokrát znovu vybuchneš a vzplaneš,
 s nezkroceným srdcem rozletíš se k lidem,
 zajásáš a zahřmíš, na tribuně staneš,
 spálíš všechny mosty, jež tě pojí s klidem;
 opět plamen jsi, jenž do krvava tryská,
 15 rudý praporec, jenž obětí všech větrů,
 bolesti, jež drásá, radosti, jež výská:
 píseň odboje ti vzdorně srší ze rtů —
 ty blázne!

20 Stokráte si řekneš, jak je blaze v boji,
 když to v srdci kypí, v mozku rozpíná se,
 za odvěké křivdy, když se divě hojí
 děti béd a práce na ztučnělé rase;
 stokrát za svou lásku v nerovnou jdeš půtku
 s hmyzem nehodným i gesta pohrdání,
 25 za svou pravdu, slovo bez mdloby a smutku
 se světem se rváti chceš až do skonání,
 ty blázne! —

80

35

neboť stokrát znovu zradíš pustou vřavu
 oklamán a zhnusen, zmrazen v srdci rudém,
 nenávidě sebe, nenávidě davů,
 za protivníky se zardívaje studem;
 stokrát ztratíš víru v lásku, která souží,
 v úspěch, smysl bojů, v sílu, která svadla,
 trosečník jsi, sketa, jenž se v úkryt plouží,
 vlašťovka jsi, která cestou k jihu spadla —
 ty blázne!

Miluji všechny lidi, miluji každého zvláště,
 a co v nich se hněvem zřím, nevinni, věřte, jsou tím.
 Hlouposti, vzteky a zločiny netrysknou z lidského srdce:
 kdosi jen zabloudí v tmách myšlenek o příčinách.
 5 Neslyší tichého souzvuku věcí shůry i zdola,
 každické touhy i snu, cílů všech, veškerých dnů;
 bloudí jak zvíře, jež přinesli z tropů, zavřeli v kleci,
 zmaten je slabostí svou, nevědomostí a tmou.

Miluji člověka, variant hmoty bez konce vroucí
 10 a její nejvyšší čin z pozemských zdrojů a hlín,
 chladnoucí planety bylinu s nesmírným života darem,
 který je ze všeho stkán, čemu byl domov tu dán,
 savce a dvojnožce s pletí hedvábnou v každé barvě,
 s hladem a smyslnou lstí, se silou, jež se mu mstí,
 15 božího syna čili vesmír v miniatuře:
 Činů tvých legion jest, pro sny tvé bezpočtu cest.

Pro tuto lásku svou však prchám v samotu lesní
 před zjevem lidí se skrýt, zkolébat srdce své v klid:
 před tváří lidskou prchám, před maskou, gestem, řečí,
 20 které jen mučí a lhou, zraňují oddanost mou.
 Člověka toliko za nimi hledati, najíti možno,
 a to je nejdelší z cest... Noha má chabá však jest.

ZÁŘÍJOVÁ ILUZE

Na zeleném předhoří sídlo vystavím si
z čedičových balvanů, z napuštěných dřev,
ukřižuji révoví na prohnuté římsy,
aby neslo do oken modrých hroznů krev.

5 V starém parku pustnoucím v stíny plné vůně
starých bohů necudných sochy postavím,
Venuše a Pomony s vášní v snědém lůně,
Bakchy, Fauny chlupaté, pány let i zim.

10 V houští však, jež na podzim plno rudých plodů,
Priapovu postavím sošku topornou,
kamennému k oltáři povede tré schodů
mechem vlhkým zarostlých, zahalených tmou.

15 Vysoké zdi ohradní zevnitř zarůstí dám,
zevně temné víno psí spustí girlandy,
k čistokrevným fenám zlým kleštěnců dvě přidám,
spolehlivých ve službách artis amandi.

20 Budou bdíti, aby mi lidé ctní a zbožní
dechem neotrávili vzduchu v sídle mém,
trávníky a stezky mé, krb a prádlo ložní
budou střežit před jejich slizkým pohledem.

Na tom sídle zeleném nebude však hluku,
dni ni noci neuzří ryčné orgie.
Muž či žena přijde-li s modlitbou v stín buků,
jejich srdce jako mé snem jen ožije.

Zelené větve, kvetoucí stvoly, ptačí písně,
kamkoli hnu se, ruce mi podávají,
měkké a teplé ruce, něžné prsty a dlaně,
přátelským světem tiše mne opřádají.

5 Sluneční paprsky, dech mnoha vonících věcí
silnější smrti vzduch, který dýchám, činí.
U mne jak lékař sedí, lék mi po lžících dává,
když něco ve mně postonávati míní.

10 Nebem i zemí jsem milován, myslím, a hýčkán.
Bárka jsem kolébaná pokojným dechem.
Nemohu proto nikdy dlouho být příliš smuten
přes díry ve dně, ucpané pouze mechem.

15 Lidé jsou ovšem jiní: jejich prsty a dlaně
příliš jsou držány smutnými věcmi mnoha,
takže jim nezbývá času podávati se prostě,
a co má uvítat ruka, odkopne noha.

20 Tkaninou nesmírně pestrou, šustící jako vichor,
globus nám ovinují marně i užitečně.
Dosti však, vtkáno-li aspoň dvakráte do ní tvé jméno:
rukama zlýma zlostně, dobrýma vděčně...

25 Bárka jsem kolébaná pokojným dechem věcí,
poněvadž kvetou, věřících všemu dění.
Bárka jsem po mnoha cestách, s mnoha děrami na dně,
bárka jsem nezakotvená, ale v snění
plynoucí, toužící v zátoku vykoupení.

LETNÍ ROZHOVOR ŽENY S MUŽEM

— Tu sedím, vyšívám a nevidím než stromů
uzrálé lupení a skvrny slunečné,
jež svítí na trávě, a u zšedlé zdi domu
spícího kocoura... Však v dáli sopečné

5 jsou hory u nebes, tam bouří vodopády,
a města hučí tam jak moře zvlněná,
a moře zpívá tam své měníc slané vnady.
Oh, tam i jablka jsou jinak růměnná!

— Tu sedíš, vyšíváš
10 a šíjí jak broskv brunátnou máš,
a ruce tvé měkké, sametové
jak roztančení běláskové
nad hedvábí se sklánějí a vzlétají,
že vidím náš sad
15 plničký vna
a slyším v něm hudbu šalmají.

Jsi krásná v jeho zelení
s rukama těma, jež nelení,
jak bohatá kněžna,
20 a kdyby ses tu rozepjala
a reflexům sladkým vpospas dala
svá ňadra sněžná,
jak dávná bohyně byla bys
a med by u tebe hledal hmyz.

25 Jsi krásná, vznešená v našem sadě
tak jako královna v pyšném hradě,
však ve světě... ve světě byla bys list,
jejž srazí a ohluší větrů svist,
bezcitně šel by svět
30 přes pošlapaný vznět.

— A přece chtěla bych ty dálky navštívit,
hor bílá temena a moří příboje,
a v davy veleměst se lačně ponořit,
až do opojení pít jejich nápoje.

35 Tam jistě slunečno je zcela jinou lázní,
tam hluk je velebný a barvy bez šedi,
vše intenzívnější, že zrak se zavře bázní,
a přece šťastný jest, dřív než se zahledí.

— Tam, oh, tam,
40 toť věčný klam
jen těch, kdož marně touží.
Kdo vína dálek dosyta pil,
dne jednoho se navrátil
jat steskem po rodné louži.

45 A to byl snad básník, snad dobrodruh,
ty však jsi pouze žena.
To byl snad básník, snad dobrodruh,
jímž promluvit přál si nějaký bůh
o dálkách slova, jež posvěcena
50 jsou teprve skutečnost.

Ty však jsi pouze žena,
tvá jest jen roznícena
zvědavost.

Půjdeš-li světem hltajíc všechno,
55 zůstaneš tím, čím jsi, oh, děcko,
propadnou věci se v mysl tvou
jak ve hlubinu bezednou,
jež nevrací nic,
či nad život skloníš se znavena,
60 pro pravou radost ztracena,
vším zhrdajíc.

Půjdeš-li světem však pohlcována,
lidem a věcem napospas dána,
ty důvěřivá a naivní
65 ve smyčce zahyneš lascivní.

Jen muž je stvořen pro dalek svod,
žena je zrozena pro pevný bod.

— A přece v dálkách jen, jen v dálkách možno cele
štěp žití obrati o zralé ovoce;
70 a přece v dálkách jen, jen v dálkách může směle
se probuditi vše, co spalo hluboce.

Kde dálky pro tance si podávají ruce,
tam život hoden snad jen jména život jest...
Někam se rozběhnout, oh rozběhnout se prudce!
75 Byť smrti za cenu! Byť bez návratu z cest!

— Někam se rozběhnout!
Zlázati Alpy, po mořích plout,
slyšeti Niagaru,
choditi Paříží, Kahýrou, východním po bazaru,
80 hltati zemi a tvorstvo jako alkohol —
toť jedno jen z mnoha opojení,
bloudění střelky, než nalezne pól,
však život to není!

Život je velebný, vnitřní děj
85 za pestrou oponou věcí.
Řekl bych: ten si horoucně přej!
však toliko tvůrci a reci
mohou ho dosíci přerozující se,
z kukly se měníce v bytost, již nese
90 pár křídel jak chvála prosté existence,
jež protrhnouc oponu uzřela věnce
nejvyšší radosti.

Život jest veliké blahoslavenství,
k němuž se kráčí přes ženství.
95 Vše ostatní pouze stan,
v němž velebný děj ten jest hrán.
Vše ostatní střecha, zdi a pilíře
neb cetky hloupé k nevíře.

Tu žena má pouze smysl,
100 když pilířů má ctnost
i tělo její i mysl
i práce i oddanost,
a na svém místě
stojí-li pevně a jistě
105 věříc a nesouc...

Tu sedíš, vyšíváš
a myšlenky v daleku máš,
zatímco u tebe docela blízko,
má touhou šelestějící břízko,
110 snad život plný božských vnad
byl započat...

VETŘELCEM

Když hněvy, starostmi, náladou špatnou
jsem poštipán jako nočními hmyzy,
a z lože vstáváje, nemohu prodrati se
zástupem jejich k věcem, jež ryzy
5 z ranního slunce se těší, —

když vyjdu si poset skvrnami trapnými,
jež na nitru sedí mi, svědí a pálí,
abych se vykoupal ve vonných svěžestech,
jak v řeku kámen vtiskl se v dáli,
10 jež hladinu nade mnou zavře, —

uprostřed bylin, stromů, ptáků a zvěře,
pokojně tvořících lesy a lesy
se všemi sterými věcmi ostatními,
prostými, klidnými v zákonné směsi,
15 prostouplé zelení čerstvou,

nevhodným, cizím náhle si připadám,
bez roucha svatebního na svatbě hostem,
bublinou, kazem na novém zrcadle,
zlovolným úderem do tváře ctnostem,
20 vetřelcem, žebrákem, bludem.

Po hebké půdě jdu jako olovo,
železný klín jsem do pláství vzduchu,
sám cítím, jak vleku okovy člověčství.
A věčnost trvá, než v slunci a vzruchu
25 pozbudu hloupé své váhy.

Uprostřed dědiny mrazem ztuhlé a zasněžené,
 kde v teplé sednici, která je obílena,
 hovořím po celé hodiny s modrým nábytkem,
 s Václavem Špálou na stěně a s dýmčičky dýmem,
 5 anebo také s básníky a se sebou sám,
 zřím denně zlatá písmena tvého jména.

Není mi písmen, která by zářila více,
 není mi dražšího, líbeznějšího zvuku,
 a čtu-li ve francouzských, ba již i v německých básních
 10 nikoli Prague nebo Prag, ale Praha,
 naslouchat mohu srdce jarému tluku.

Hrabivý korupčník, ni špatný politik, ni augur,
 kteří tě obstupují a krmí frází třeskem,
 ni intrika, domácí pes,
 15 bloudící po všech tvých pracovnách a ateliérech,
 nemohou zvítěziti nad jména tvého leskem.
 Nechť cizinec však vzpomíná Hradčan, Malé Strany
 a ghetta,
 já vidím nábreží tvá, obloukové lampy nad řekou davu,
 tvé nové obrazy, nové básně, tvou práci a přítomnost,
 20 jež docela jistě pozvedne opět hlavu.

Čím jsou mi špatné tvé pomníky, čím literární pikle!
 Tvé zlaté jméno září i zlatou nad chátou...
 A v zimní noci dlouhé, když otvírám okno vzduchu
 a tuším, že ve sních zde zapadá Polánka, Hradisko,
 Šumbera,
 25 tu na přítele myslím V. H. Brunnera,
 jak asi s černou Táňou popíjí
 v půlnočním Montmartru.